

officiële programma, het gaf ook aan dat archiefinstellingen grotendeels met dezelfde moeilijkheden te maken hebben, ongeacht de schaal van de organisatie.

- (1) G. BUCHSTAB (Hg.), *Das Gedächtnis der Parteien - Parteien in Europa* (Tagung der Sektion der Archive und Archivare der Parlamente und politischen Parteien im Internationalen Archivrat, Prag, 18. bis 20. November 1994), Sankt Augustin: Academia Verlag, 1996; G. BUCHSTAB (Hg.), *Parteien im Parlament - Fraktionsakten in europäischen Partei- und Parlamentsarchiven* (Tagung der Sektion der Archive und Archivare der Parlamente und politischen Parteien im Internationalen Archivrat, Budapest, 17. bis 19. November 1995), Sankt Augustin: Academia Verlag, 1997.
- (2) Voor een meer technische uitleg van de automatiseringssystemen die op de conferentie zijn voorgesteld, zie het te verschijnen rapport.

'Terugblik zonder nostalgie'. VOK-Colloquium, Brussel 7 juni 1997

*Wis Geysen, departementshoofd
bibliotheek AMSAB*

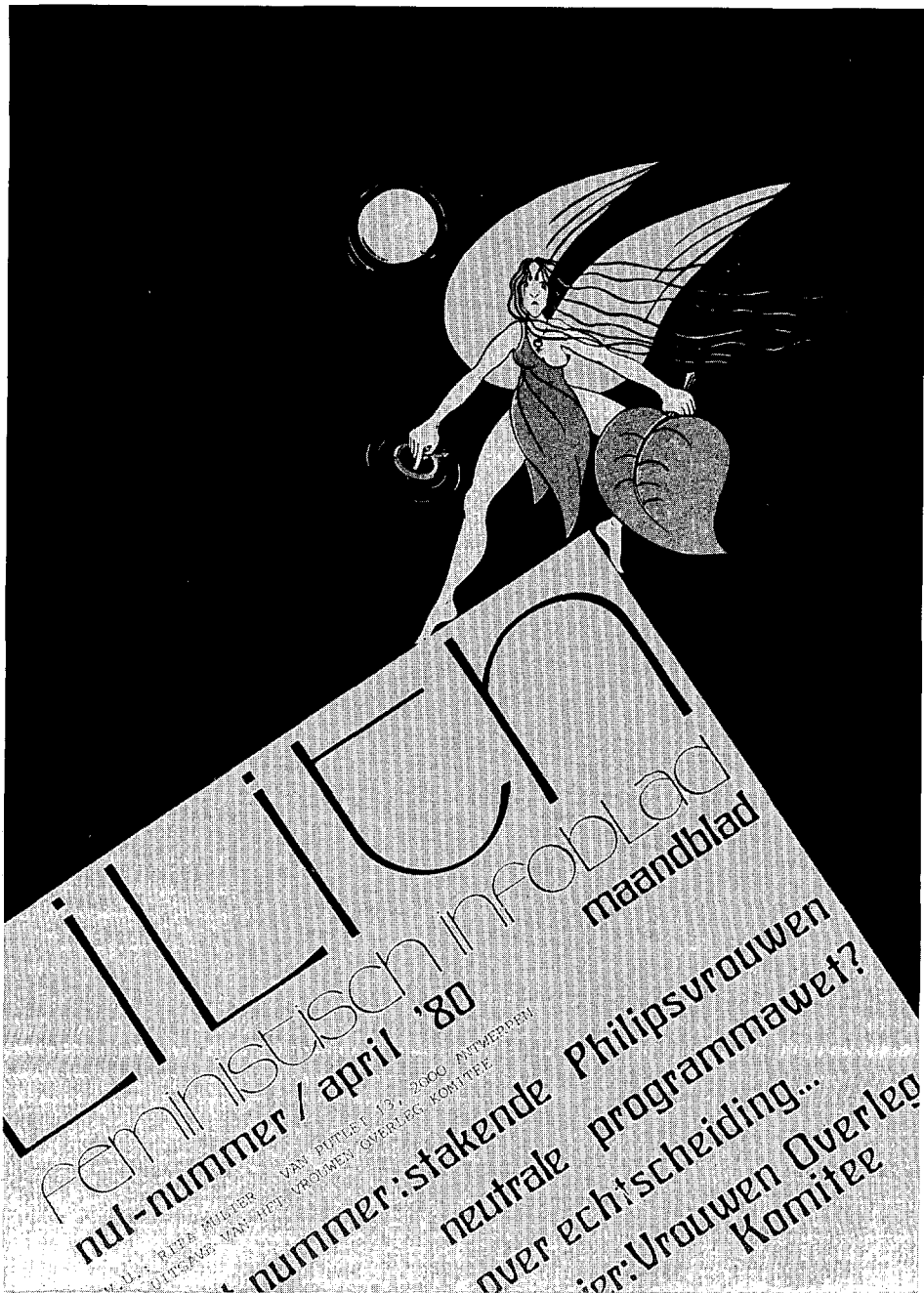
Het Vrouwen Overleg Komitee (VOK) bestaat vijftienvijf jaar, een 'zilveren' jubileum. Tijd om even achterom te kijken naar de afgelegde weg, herinneringen op te halen en in foto-albums te bladeren. Maar er toch niet te lang bij blijven stilstaan.

Een terugblik dus, maar zonder nostalgie. Met deze titel organiseerde het VOK op 7 juni jl. in Brussel een geslaagd colloquium. Rita Mulier, VOK-ster van het eerste uur en zeven jaar lang voorzitter, kwam in haar colloquiumbijdrage terug op het ontstaan, de evolutie, de successen en de knelpunten van vijftienvijf jaar VOK.

Het begon in de tweede feministische golf. Traditioneel wordt het begin van de tweede feministische golf in België aangeduid met de staking in 1966 van de arbeidsters van de FN-fabriek te Herstal. Zij willen "Gelijk loon voor gelijk werk" en leggen maandenlang het bedrijf plat.

Gestuwd door de contestatiebeweging verschijnen in 1970 in België - net zoals in het buitenland - nieuwe feministische groepen die de rolverdeling en de machtsverhoudingen tussen mannen en vrouwen in vraag stellen. De meest bekende is ongetwijfeld Dolle Mina, een groep opgericht in Antwerpen door een aantal studentes. Dolle Mina haalt onmiddellijk de headlines met haar acties en slogans 'Baas in eigen buik' en 'Vrouwen hebben ook recht op longkanker' (als protest tegen een verzekeringsmaatschappij volgens dewelke mannen wel en vrouwen niet mochten roken). Ludiek en provocerend brengt ze haar eisen op straat voor kinderkribbes, voor seksuele bevrijding en voorlichting, voor de bevrijding van de arbeidersvrouw ... Ook in andere Vlaamse steden ontstaan Dolle Minakernen. De Gentse kern blijft het langst bestaan en gaat eind jaren '70 over in de Fem-Soc-Coördinatie⁽¹⁾.

Voor de gemeenteraadsverkiezingen van november 1970 bundelen een aantal vrouwen (en enkele mannen) te Brugge zich in een Pluralistische Actiegroep voor Gelijke rechten voor vrouw en man, PAG. Geen ludieke acties, wel een vriendelijke revolutie. De PAG staat voor politieke participatie in de gemeente en voor herverdeling van het huishoudelijke werk. Ook deze groep kent een verspreiding over gans Vlaanderen. Er zijn groepen in Gent, Roeselare, Antwerpen, Tervuren, Leuven, Brussel, Hasselt en Mechelen. In de loop van de jaren '70 verdwijnen zij één voor één.

In 1979 start het VOK met een eigen blad

Mijn vrouw doet het wel, dan kost het niets

Onder invloed van Mei '68 wordt in 1971 *De Maand*, algemeen tijdschrift voor culturele en sociale bezinning, omgevormd tot *De Nieuwe Maand*. Rita Mulier wordt hoofdredactrice van dit tijdschrift voor politieke vernieuwing en progressieve frontvorming. Omdat ze ook in de eigen progressieve kringen ondervinden dat de emancipatie van de vrouw niet ernstig genomen wordt en zelfs als een schijnprobleem wordt beschouwd, vormen de vier vrouwen uit de redactie (Hilde Masui, Mieke Van Haegendoren, Marijke Van Hemeldonck en Rita Mulier) de werkgroep Emancipatie, samen met Luc Huyse en Bert Raes. Deze werkgroep bereidt een themanummer over emancipatie voor en organiseert een driedaagse bijeenkomst. Ruim twintig vrouwen uit verschillende zuilen en structuren, uit de politiek, het onderwijs, de pers, uit Dolle Mina en de PAG en één 'deskundige' mannelijke observator komen samen in april 1972 in de Blankaart bij Ieper om zich te buigen over de positie van de vrouw in de samenleving en hoe de vrouwenproblematiek aan te pakken. Het belangrijkste resultaat van deze ontmoeting is de wil om contact te blijven houden en zo wordt het VOK geboren. Een groep vrouwen die zich solidair opstellen ongeacht hun politieke of levensbeschouwelijke achtergrond en samen een vuist maken voor een nieuwe democratische maatschappij voor iedereen, vrouwen en mannen.

Het VOK wordt nooit officieel opgericht. Slechts in 1989 wordt het om praktische redenen in vzw-vorm gegoten.

11 november 1972: V-dag met de V van Vrouw, Vrijheid, Verzet, Vruchtbaarheid en Victorie

Eén van de afspraken gemaakt in de Blankaart is de Parijse "Grandes journées de dénonciation des crimes commis contre la femme" bij te wonen, georganiseerd door de Mouvement de la libération de la Femme (MLF) in mei 1972. Een tweedaagse met vrouwengetuigenissen, films, infostands, discussies, straattoneel en waar ook Simone De Beauvoir⁽²⁾ aanwezig is. Dit feministische feest brengt de Vlaamse vrouwen op het idee dit ook in België te organiseren. Onmiddellijk wordt Simone De Beauvoir gecontacteerd en wordt een datum vastgelegd: 11 november 1972.

De eerste Nationale Vrouwendag is een enorm succes. Méér dan tienduizend vrouwen zakken af naar de Passage 44 in Brussel. Naast Simone De Beauvoir spreken ook Joke Smit⁽³⁾ en Hedy D'Ancona⁽⁴⁾ uit Nederland en Germaine Greer⁽⁵⁾ uit Londen. De dag wordt verslaan in alle media. De bewustwording van de vrouw op alle maatschappelijke vlakken, anticonceptie en abortus zijn de centrale thema's waarover gedebatteerd wordt.

Het VOK wil echter verder gaan dan getuigen. Het wil ook oplossingen formuleren. Uit de vrouwendag groeit een politiek urgentieprogramma en begin 1973 krijgt formateur Leburton een memorandum waarin aandacht wordt gevraagd voor onderwijs en permanente vorming, anticonceptie en abortus, gelijk loon voor gelijk werk en 50% vrouwen in alle beleidsorganen!

H O P E N

OP
WERK

MET
H O P E N

11 NOVEMBER '86

15e

VROUWENDAG

VANAF 10 UUR

PREIS V.V.K. 120 / DAG 150 / KORTING N.M.B.G. 50

HALLEN KORTRIJK

De 15^e vrouwendag stond in het teken van de hoge werkloosheid bij vrouwen

Vijfentwintig Nationale Vrouwendagen

Na het succes van de eerste vrouwendag twijfelt het VOK of de organisatie van een nieuwe vrouwendag haalbaar is. De PAG-groep Antwerpen trekt echter aan de kar en organiseert de Tweede Vrouwendag in Antwerpen. Zo ontstaat het idee de vrouwendag elk jaar in een andere Vlaamse stad te organiseren. Tot hiertoe vijfentwintig jaar lang, ononderbroken⁽⁶⁾. Het is minder vanzelfsprekend dan het lijkt. Elk jaar wordt deze vrouwendag in het VOK geëvalueerd en telkens opnieuw wordt - democratisch - beslist over de voorzetting ervan. Zoals ook over de plaats en het thema. De belangrijkste thema's van de vrouwen-dagen zijn legalisering van abortus, de positie van vrouwen op de arbeidsmarkt en de politieke vertegenwoordiging van vrouwen. Het VOK blijft de initiatiefnemer van de jaarlijkse vrouwendag. De organisatie berust meestal bij de plaatselijke vrouwengroep.

Hoogtes en laagtes

Het VOK timmert nu vijfentwintig jaar aan de feministische weg in België en niet zonder resultaat. Zijn eisen en acties hebben zeker bijgedragen tot een bewustmaking en een mentaliteitswijziging bij brede lagen van de bevolking.

Er zijn ook zichtbare successen. De acties voor een vertegenwoordiging op regeringsniveau resulteren in eerste instantie slechts in de oprichting van het Staatsecretariaat voor Maatschappelijke Emancipatie in 1985. Miet Smet bekleedt deze functie. In 1989 wordt het Gelijke Kansenbeleid dan toegewezen aan de Minister voor Arbeid en Tewerkstelling, ook Miet Smet. Sinds 1995 heeft ook Vlaanderen een Minister voor Gelijke Kansen, Anne van Asbroek.

In 1990 wordt het wetsvoorstel Herman-Michielsen/Lallemand dat abortus uit het strafrecht haalt, goedgekeurd. Sinds de eerste vrouwendag is liberalisering van abortus één van de belangrijkste strijdpunten van het VOK. Naast de oproepen voor de talrijke abortusbetogingen en de vrouwendagbond in 1976 lanceert het VOK eind jaren '80 een dure affichecampagne Gewenste kinderen, gelukkige kinderen, ter ondersteuning van het wetsvoorstel.

Dat er op de feministische weg heel wat struikelblokken liggen zal niemand verbazen. Eén daarvan draagt het VOK in zich. Alhoewel het na vijf jaar werking in 1977 de Visser-Neerlandia welzijnsprijs krijgt "*als waardering voor het coördinerend en inspirerend werk op het terrein van de vrouwenemancipatie met eerbiediging van ideologische verscheidenheid*"⁽⁷⁾ blijkt het samenbrengen van vrouwen met een ideologische verscheidenheid niet altijd vanzelfsprekend. Wanneer voor een vrouwendag een platformtekst moet ondertekend worden haken, naargelang het thema zoals bijvoorbeeld abortus of werktijdverkorting, regelmatig groepen af uit vrees voor de top of uit vrees om de achterban te verliezen.

Ook organisatorisch zijn er heel wat stormen te overwinnen. Na een eerste anarchistische periode wordt het VOK in een structuur gegoten, met lidmaatschap, en krijgt het een eerste voorzitter, Rita Mulier⁽⁸⁾.

Het praktische werk gebeurt door vrijwilligsters. Pas in 1979, met de goedkeuring van een BTK-project, wordt een secretariaat uitgebouwd. Dan start het VOK ook met een eigen blad, *Lilith: een feministisch maandblad* en met een eigen vormingswerk: Omschakelen. Zowel *Lilith* als Omschakelen worden na een jaar onafhankelijk. *Lilith* verdwijnt in 1987 door gebrek aan financiële middelen. Omschakelen bestaat nog. Het BTK is maar

van korte duur, zodat de werking van het secretariaat, wegens beperkte financiële middelen, in de jaren '80 en '90 zeer wisselend is. Sinds 1995 huist het VOK met een betaalde secretariaatsploeg in Amazone te Brussel⁽⁹⁾.

Vijfentwintig jaar lang al is het VOK een drukingsgroep, een samenwerkingsverband van feministische en progressieve vrouwen. Het probeert steeds alle vrouwen aan te spreken en het zoekt openingen naar de huisvrouwen, arbeidsters, migrantenvrouwen... Dit met wisselend succes. Onder andere de lesbische actiegroepen hebben jarenlang geïmagineerd omdat ze niet genoeg solidariteit ondervonden.

De laatste jaren tracht het VOK gehoor te vinden bij de 'jongere vrouwen'. De feministische fakkel moet doorgegeven worden. De vrouwenbeweging moet verjongd worden want "er is nog veel werk voor de boeg" zoals de 77-jarige Adèle Hauwel⁽¹⁰⁾ zei.

- (1) Feministisch-socialistische groepen. Droegen zowel het feministische als linkse gedachtegoed in hun vaandel. Tussen de verschillende groepen werd een zekere vorm van samenwerking tot stand gebracht in de Fem-Soc-coördinatie. Zij brachten in 1978 het blad *Schoppenvrouw*. Vanuit Fem-Soc groeide de Linkse Vrouwenconferentie die de jaarlijkse betogingen van Vrouwen tegen de Krisis inrichtte.
- (2) Simone De Beauvoir (1908-1986), Frans schrijfster en filosoof. In 1947 verscheen haar tweedelig werk *Le deuxième sexe* waarin ze aantoonde dat "je niet als vrouw geboren wordt, maar tot vrouw gemaakt wordt". Dit werk lag aan de basis van de tweede feministische golf.
- (3) Joke Smit (1933-1981), Nederlands feministe. Het verschijnen van haar artikel *Het onbehagen van de vrouw* (1967) wordt beschouwd als het begin van de tweede feministische golf in Nederland. Ze was ook de oprichtster van "Man Vrouw Maatschappij".
- (4) Hedy d'Ancona (° 1937), Nederlands politica en feministe. Mede-oprichtster van "Man Vrouw Maatschappij". In 1981 was ze staatssecretaris voor Emancipatiebeleid. Sinds 1984 is ze lid van de socialistische fractie in het Eropese Parlement.

- (5) Germaine Greer, (° 1937) Australisch schrijfster. Woont sinds 1964 in Engeland. Bekend door *The female eunuch* (1970) waarin ze de verschillende vormen van vrouwenonderdrukking beschrijft.
- (6) Voor een overzicht van de 25 vrouwendagen zie: 25 *Vrouwendagen in beelden en woorden* : VOK feestboek.
- (7) Zie: AMSAB, Belgische Afdeling van de Vierde Internationale, pamflet: Het Vrouwen Overleg Komitee bestaat vijf jaar.
De Visser-Neerlandiaprijs wordt jaarlijks uitgereikt door het Algemeen Nederlands Verbond. Voornamelijk sociale en culturele initiatieven worden bekroond.
- (8) Voorzitsters van het VOK: Rita Mulier (1973-1981), Monika Triest (1981-1983), Anne-Sofie Van Neste (1984-1991), Katrien Bøone (191-1994), Bea Elskens (1994-1995) en Leen Vandamme (1995-).
- (9) Zie W. GEYSEN, Amazone, een huis voor vrouwen. In: *Brood & Rozen*, 1(1996)1, pp. 60-61.
- (10) Adèle Hauwel, geboren in 1920 en reeds meer dan 50 jaar een actieve feministe. In 1935 werd ze lid van Porte Ouverte Belgique. Ze speelde een belangrijke rol in de tweede feministische golf o.m. als oprichtster van de Verenigde Feministische Partij. Daarnaast ontplooipte ze een praktijk als huisarts. Op het VOK-colloquium werd ze terecht voor haar niet aflatend feminisme in de bloemetjes gezet.

Bibliografie

- I. ARTEEL, I. DEQUEECKER (red.) en R. ASCHERMAN (red.), *25 vrouwendagen in beelden en woorden*, Brussel : VOK, 1997, 120p.
- M. HOOGHE, Het ondergronds feminisme : de Vlaamse vrouwenbeweging 1972-1992. In : *De Nieuwe Maand*, 33(1993)9, pp. 9-13.
- M. HOOGHE, De vrouwenbeweging : een lange mars door de instellingen. In: Hellemans S. en Hooghe M. (red.), *Van 'Mei 68' tot 'Hand in Hand' : nieuwe sociale bewegingen in België 1965-1995*, Leuven : Garant, 1995, pp. 89-107.
- R. MULIER, e.a., Themanummer emancipatie. In : *De Nieuwe Maand*, 15(1972)5, pp. 273-316.
- R. MULIER, Tien jaar feministisch mollenwerk. In : *De Nieuwe Maand*, 24(1981)8, pp. 585-590.
- R. VAN MECHELEN, e.a., Feminisme 1972-'77: een balans. In : *De Nieuwe Maand*, 20(1977)6, pp. 317-424.
- R. VAN MECHELEN, *De meerderheid een minderheid : de vrouwenbeweging in Vlaanderen : feiten, herinneringen en bedenkingen omtrent de tweede golf*, Leuven : Van Halewijck, 1996, 154 p.
- R. VAN MECHELEN, *Uit eigen beweging : balans van de vrouwenbeweging in Vlaanderen 1970-1980*, Leuven : Kritik, 1979, 183p.